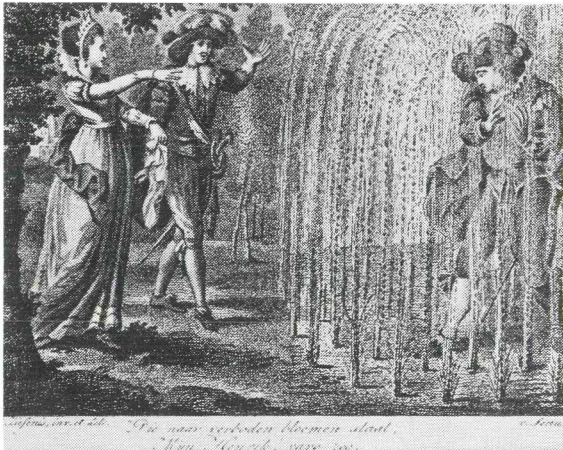

kunnen worden gevonden in de 'Tegenwoordige Staat van Holland' en 'Smids Schatkamer'. Ter illustratie diene het volgende fragment uit de Tegenwoordige Staat:

Buiten Vianen is een zeer aange-naam Bosch met bekoorlyke Wandel-dreeven en Rywegen in een vermaak-lyken oord, waar in Heer Hendrik van Brederode een Huis bouwde voor zyne Gemaalinne Amalia van Nieuwe-naar, van welke het Amaliastein geheeten wordt. Het is, naar den tyd, een deftig Gebouw rondsom in zyne Vyvers en bevallig door de aanleggende Beplantingen, die tot het Bosch behooren. Voorheen vindt men hier verscheiden Fonteynen, die onverwagt den Beschouwer van overal besproeiden. De nieuws-gierigheid om hier den Oranje-boom te zien heeft hier menigen met natte kleederen doen te rug keren; dog deeze Waterwerken en deszelfs Overblyfsel zyn voor eenige jaaren wegge-

Het is duidelijk, dat Loosjes de stof voor zijn gedicht aan het bovenstaande heeft ontleend.

Adriaan Loosjes Pzn (13 mei 1761 - 28 februari 1818) was een Nederlands schrijver, die evenals W.A. Ockerse een ijverig patriot genoemd kon worden. In 1795 werd hij lid van het Gewestelijk Bestuur van Holland. Hij schreef meerdere werken, waarvan alleen de romans een zekere waarde hebben. Voor wat de romancepoëzie betreft, wordt hij onder de mindere goden gerangschikt. Niettemin kan ook dit aardige gedicht beschouwd worden als een echte Viaanse romance.

Geraadpleegde literatuur

A. Loosjes Pz., 'Amelestein of de Oranjeboom' in: *Almanak van Vernuft en Smaak voor Het Jaar MDCCCVIII*, Amsterdam 1808, p. 49-55.

A. Zijderveld, *De romancepoëzie in Noord-Nederland van 1780 tot 1830*, Amsterdam 1915.

M.D. Lud. Smids, *Schatkamer der Nederlandsche Oudheden of Woordenboek behelzende nederlands steden en dorpen, kasteelen enz.*, 3e druk, Amsterdam 1774.

Hedendaagsche Historie of Tegenwoordige Staat van alle Volkeren; XVIIde Deel. Vervolgende de Beschryving der Vereenigde Nederlanden, En wel in 't byzonder van Holland. Amsterdam 1749.

A.C.N. Koenhein

Inleiding op 'Bestek 1490'

Een van de belangrijkste, zoniet dé belangrijkste bronnenpublicatie over het Land van Brederode, is 'Rechten van Vianen', een bijdrage van B.J.L. de Geer in 'Verslagen en Mededeelingen van de Vereeniging tot Uitgave der Bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht', 1892, blz. 108-189. De auteur behandelt in dat artikel een aantal documenten uit de 14de t/m 16de eeuw, die gedeeltelijk voorkwamen in een handschrift dat behoorde aan de Maatschappij van Letterkunde te Leiden.

Dit handschrift berust tegenwoordig in de Universiteitsbibliotheek te Leiden. Verder maakte de Geer gebruik van een in het gemeentearchief in Vianen bewaard handschrift op papier, dat niet alleen het grootste gedeelte van de inhoud van het boven beschreven manuscript weergeeft, maar tevens enige andere stukken bevat.

In een voetnoot op blz.155 schrijft de Geer: 'Hier volgen in het Hs.(fol. 24-28) eenige breedvoerige ordonnantiën van 17 februari 1490, houdende eene evaluatie van de munt, overgangsbepalingen betreffende de betaling van oudere schulden en renten, en prijzen van levensmiddelen en andere waren, eindelijk betreffende de graanprijzen en het gewicht van het brood, die hier zijn weggelaten.'

De Geer vond het document blijkbaar niet belangrijk genoeg óf misschien te saai om in zijn artikel op te nemen. Geheel terecht is dat niet. Dergelijke bronnen zijn voor de geschiedenis, met name voor de economische geschiedenis, zeker van belang.

Door een recent artikel in het tijdschrift 'Holland' (Jrg. 11, nr. 2) werd de heer P. Horden op het spoor gezet van dit document. De tekst werd paleografisch bewerkt en kreeg, in het licht (of de schaduw) van Bestek 1981, als titel 'Bestek 1490'. Bij de bewerking werden de regels voor het omzetten van oude handschriften in moderne, in het algemeen gevolgd. De belangrijkste uitzondering is, dat i.p.v. de Romeinse cijfers de Arabische worden gebruikt. De redactie meent, dat dit de leesbaarheid van de tekst bevordert.

In 1490 trad Maximiliaan in de Nederlanden op als regent voor de minderjarige Filips de Schone. In 1486 was Maximiliaan in Duitsland gekozen tot Rooms-Koning. In de tekst die volgt wordt hij dan ook 'onse alre genedichste heer Roemsoninck' genoemd. Iets verder in de tekst weten we waar we aan toe zijn: er bestaat 'grote scade ende armoede' onder het volk. Onder Maximiliaan nam de inflatie inderdaad enorm toe. Een van de redenen van de slechte financiële toestand was zeker de geldverslindende oorlogen die tegelijk tegen Frankrijk en tegen de opstandelingen in Vlaanderen, Brabant, Holland en Gelre gevoerd werden. Een onderdeel van die strijd was de zogenaamde Jonker-Fransenoorlog (1488-1490). Met steun van de

Vlaamse opstandelingen tegen Maximiliaan, bemachtigden de Hollandse Hoeken met aan het hoofd Jonker Frans van Brederode, de stad Rotterdam. In 1490 worden de Hoeken verslagen door de Kabeljauwen onder leiding van de stadhouder van Holland, Jan van Egmond. In dezelfde periode werd aan de inflatie een eind gemaakt door het invoeren van een nieuwe muntreeks. Deze maatregel ging gepaard met allerlei andere regelingen zoals blijkt uit het stuk dat hierna volgt. De nieuwe maatregelen werden niet bepaald in dank aanvaard. De ontwrichting van lonen en prijzen stuitte op heftig verzet en leidde zelfs tot het uitbreken van rellen. Zo woedde bijvoorbeeld in 1491-1492 de zogenaamde opstand van het Kaas- en Broodvolk in West-Friesland en Kennemerland. Of ook in het Land van Vianen en Ameide acties ontketend werden tegen de Bourgondische bemoeizucht, want zo zag de bevolking het, weten we niet. In het document zelf is er natuurlijk niets over te vinden. Heel officieel gaat het onder de naam van 'onse lieve heer van Brederode, syne Raetsfrunde ende gerecht' in navolging van wat er elders gebeurt.

Beknopte verklaring van de vermelde muntsoorten:

duit (deutg.): munt ter waarde van 1/4 groot of 1/8 stuiver
groot: algemene benaming voor grotere zilverstukken
gulden (gl.): benaming voor gouden munt
kromstaart (crosst): zilveren munt met voorstelling van een klimmende leeuw
oord (oort): munt ter waarde van 1/4 stuiver
stuiver (st.): in de 15e eeuw grootste zilverstuk. Was de basis van het muntstelsel in de Nederlanden
wit: benaming voor munten van tamelijk zuiver zilver ("zwart" was munt van sterk koperhoudend zilver)

De redactie

Bestek 1490 in het Land van Vianen en Ameide

„Alsoe onse alre genedichste heer Roemsconinck mit sijne landen aenmerckende
 „den grote scade ende armoede daer tgemeen volc in gecomen is,
 „overmits tverloep vande paymente ende tgelt d'om afgeset ende een
 „ordinancie gemaect hebben een nywe munte te slaen als enen gouwen penninc soe
 „goet als enen St-andries gulden, die 20 nywe stuivers, die men oick munten sel
 „weert wesen sal; ende ander gelt nae advenant.

„Soe ist, dat die bisscop van Utrecht metten rade, out ende nye, synre stat
 „oock aengesien 'tgroot verlies dat die gemeen borgeren ende ondersaten dess
 „gestichts by tverloep vande paymente geleden hebben ende noch ghesien waren
 „vorder te lyden moeten, indien men daer behoerlycken nyet in en versage, nae
 „volgende tgeset by den Romschen(*coninck*) ende synre landen voirsz. gedaen.

„Alzoe men mitten selve landen gemeenscap in comanscap ende anders hebben
 „moet, geordineert hebben die afsettinge ende valuacie vanden gelde gelijc te
 „samen bynnen der stadt van Utrecht ende gestichte metten landen voirsz.

„Des soe sel die bisscop van Utrecht ene nywe munte doen maken: ende doen
 „slaen enen gouden penninc eve goet als ene St-andries gulden, die 20 nywe
 „stuyvers doen sel.

„Ende sel oock doen slaen: enen stuyver, daer die 20 of doen sullen den
 „nywe gouden penninc voirsz.;

„half stuyver, geheten cromstart, daer die 40 of doen sullen den gouden
 „penninc voirsz.;

„enen oort van stuyver ende ander minre munte nae avenant goet gelt wesende
 „ende goet gelt blivende om vorder verloop te verhueden:

„Dit nae beschreven is dan die valuacie vanden gelde gestelt
 „bij onse lieve heer van Brederode, syne Raetsfrunde ende
 „gerecht, navolgende anderen steden ende landen hier omtrent,
 „ingaaende den VII van Februario Anno 1490:

„ende eerst vanden gouden penningen:

„Item die Johannes ende philippus nobele	49st.	Item den nobel metten rose	56st.
die vlaemsche nobel mitten rose	48st.	die angeloten van dien	37st.3wit.
den Rijder	26st.	die half nobel van dien	28st.
den halven van dien	13st.	dat vierendel na avenant	14st.
die leuwe	30st.	die ungare ducaeten	26st.
die twedelen	20st.	den rijnsche gulden	19st.
die derdedelen	10st.	den st-andries gld en guillis gld	20st.
die halve nywe nobel van oesteryck	24st.	dauids gld. ende peters	17st.1 oort.
die crone metten zon	24½st.	den gelreschen rijder	16st.9wit.
die oude crone karoles ende lodewicq	24st.	die herpen	16st.
den heyndricq nobel	50st.	den philippus scilt	14½st.
den halven van dien	25st.	den vredricq ende beyers gld.	14½st.
den saluyt	25st.	den Rodolphs gulden	13½st.
den ytalianschen ducaet	25st.	den coelsce post gld	12½st.
		den arnolds gld.	10½st.

„Vanden silveren payment:

Item den groten sulveren reael	9crost.	Item die oude botdrager	12wit.
den dubbelen griffoen	4crost.	die halve van dien, devent.ende camp.cromst., akens buyssen ende botkre, nymechse ende zutphese phi.die oude	5wit.1deutg.
den enkelen griffoen	2crost.	den ouden Johres brasp.	13½wit.
den dubbelen penninc mit 2 halme die men nu munt	4crost.	die halve	6wit.
die halve van dien	2crost.	die blauleyen	9wit.
die enkele van dien	1crost.		

den gron.dublen phi. en Karolús	3½crost.	die cleefsche Johres brasp.	9½wit.
den enkelen phi en karolus	10½wit.	die halve	4½wit.
die halve van dien	5wit.	die bissc.Stuyv. mitte bourgoen	
die vuerysere	20wit.	wapen die mitte halve vuerysers	
die enkele van dien	10wit.	plegen te gelden	9wit.
die duble stuiw.gemunt te Mechle	20wit.	den Rayer witpen. den devent.	
die enkelen van dien	10wit.	penn. mitten scilt die cleefsche	
die halve karmas ende brenshoessa	4½wit.	penn. mitten helm.	8wit.
Alle grootke maria ende andreas sco.munte	2wit.	die coelsche pen. mitte 3 crone	7wit.
die oertgens	1witgen	den nuysser pen. ende doude	
die deventerse	2deutgen	gheger	6wit.3deutg.
die coelsce stoter mitte 3 crone	4crost.	ffransche blancke wocheyen	
den devents.penn. mitten aern	10½wit.	lelyarts den cleefscen pen. aen	
die gronegs jagers bisscoop		elcken zijde een scilt	7wit.
jagers ende bissc. dubbelde		bissc.penningen mitte grote	
stuyv. lest gemunt	13½wit.	scilt	5wit.
die halve jagers	6wit.	alle goede groetke van sconincs	
die vierdelen na avenant	3wit.	munte	2wit.
die halve bisscops dubbel st.	6½wit.	bissc. groothe	2wit.1deutg.
		alle oortg.s van sts. ende	
		stat munthe	1witg.
		alle oortgs. van crs. end	
		stat.witgs.	2deutg.
		bissc. witgens	1½deutg.
		1 deutgen	1brabants.

„Hier na volcht die ordinancy om te weten hoemen alle sculden, tzy van
 „comanscappen, van pachten, van Rente off hoedanich die wesen moege, betalen
 „sel; mit meer anderen punten ende articulen nae bescreve tot deser zaken
 „dienende:

„Ten eersten:

„alle sculde, hoedanich die sijn, die gemaect sijn of verschene voir 't Jaer
 „van (14)84, tzy van comanscappen, van geleende pennynge, van beloeffden
 „gelden off van verschenen pachten ofte renten staende bij currente gelde,
 „sel men betalen elken currente rynsche gulden mit 15 stuyder nyer munten;
 „ende voirt alle andere gelden, die bij current gelt staen selmen betalen na
 „adenant.

„Item:

„alle sculden staende bij current gelt gemaect off verschenen als bouven
 „gcriert is, int Jaer van (14)84 ende (14)85, sel men betalen voir den
 „currente rijnschen gulden 14st. der nyer munten; ende alle current gelt
 „daer nae als bouven.

„Item:

„alle sculden staende bij current gelt gemaect off verschenen vanden jaren
 „(14)86 ende (14)87, sel men betalen voir de curr. rijnsch.gul. 13st. nyer
 „munten; ende alle andere curr. gelt na venant.

„Item:

„alle sculde staende bij curr.gelt gemaect of verschenen vanden jaren
 „(14)88 ende (14)89 totten dage toe van huden, sel men betalen voir den
 „curr.rijnsch.guld. 8st. nyer munten off die weerde daer voir.

„Ende dese sculden gemaect off verscene als boven geruert, sal men betalen
 „met sulcken gelde als boven in elc jaer benoemt staet, etc.; die betalinge
 „sal men doen tusschen dit ende die dach vanden Rose naestcomende off daer en
 „teyden sullen die sculdenaers gehouden wesen enen curr.rijns.guld. te betalen
 „mit 20st. nyer munte; ende alle ander current gelt nae venant.

„Item:

„alle sculden tzy van comanscappen van voirwairden ofté anders voer deser
 „tyt gemaect daer die dage der betalingen noch nyet van omgecomen ende sijn,
 „sal men betalen ten dage als zij verschijnen mit alsulcken prijs ende weerde
 „van paymente als hier bouve in elc jaer geruert staet ende na dat jaer
 „dat die comanscap ofte voirwairde in gescreve is.

,,Ende wie nyet en betaelde bynne twe maenden nae dien den dach van betalinge
 ,,om gecomen waer, die soude daer nae betalen voer elcken currente rijnsch.gul.
 ,,20st. der nyer munte ende alle ander current gelt daer nae;
 ,,Behoudelijck dat alle comanscap geldet bij currente geldt op aventuer vander
 ,,offsettinge vanden paymente kenlijc wesende daer die dage noch nyet van
 ,,omgecomen sijn, staen sellen tott discretiey ende wijsinge des gerechts.

,,Item:
 ,,alle die ghene die erfpachte ofte huerweer hebben staende bij gouwe, bij
 ,,paymente, bij marcken ofte lode van zulver, ofte bij koern, die sullen
 ,,betalen nae inhoud hoirre brieve ende voirwairden.

,,Item:
 ,,alle losrente die voir dese tijt vercoft sijn die bij current gelt staen,
 ,,alsine die lossen wil sel men die lossen moegen ende oick die jairlicx
 ,,rente betalen mit sulcken prijs van paymente als dat gelt gout sinte Jans
 ,,misse in elc jair als die rente vercoft sijn.

,,Item:
 ,,alle lijffrente die vercoft sijn op husinge, hoffstede, erve ofte ander goede
 ,,ofte bij loofte bij enckel persone beloeft ofte utgeslagen syn ende bij
 ,,current gelt staen, sal men betalen mit sulcken prijs van paymente als dat
 ,,gelt gout St.Jans misse in elc jair als die rente vercoft waren.

,,Item:
 ,,alle erffpachte ende lijffpachte, die bij current gelt uytgeslagen syn ende
 ,,tot geenre lossinge ende staen sellen St-Peter naestcomende ende voirt dit
 ,,jair van (14)90 betalen hoeren pacht mit sulcke prijs van paymente als dat
 ,,gelt gout St.Jans misse in elcken jair, dattie pachten uytgeslagen sijn in
 ,,manieren bouven gescreven.
 ,,Ende teynde dit jair (14)90 soe sullen voirt an betalen voir den currenten
 ,,rijnsche gul. 20st. der nyer munte ende alle current gelt daer nae.

,,Item:
 ,,alle huer van landen, husinghe, hoffsteden ofte anders gemaect voir den
 ,,jare van (14)83 sel men betalen dit toecomende jair van (14)90 voerden
 ,,rijnsche gld. current 15 stuu. nyer munte; item van den jaren '84 ende '85
 ,,14st. nyer munten; item vanden jaren '86 ende '87 13 st.

,,Item:
 ,,die pachters van inte voirlede ende per toecomende ende voirt an tot gouwe
 ,,staen sellen hoeren pacht betalen nae inhoud hoerre vorwaerde ende sulcke
 ,,gracy als mijnheer sijn pachters d'op gedaen heeft, neemt mijnheer weder
 ,,aen hem.

,,Item:
 ,,alle huerweren ende pachten staende bij current gelt sal men betalen als van
 ,,den munte tend (14)89 8 stuu. nyer munte voer den currente rijnsch.gul.,
 ,,ende petry anno (14)90 12st. nyer munte voer den currente rijnsche gul. ende
 ,,alle ander current gelt nae venant.
 ,,Mit sulcken voirwairden, dat sij die betalinge daer aff gehouden sullen
 ,,wesen te doen bynnen een maendt na St.Peter of daer en teynden sellen sij
 ,,voert moeten betalen mit zwaer gelt.
 ,,Ende van allen toecomenden jaren sellen sij betalen haer hueren mit zwaer
 ,,gelt als dan gancbaer is.

,,Item:
 ,,alle tynden die gecoft sijn bij currente gelde daer die dage d'betalinge off
 ,,verscene sijn off nyet sel men tussen dit ende Paesschen naestcomende den
 ,,rijnsche gld. current mogen betalen mit 8st. nyer munte of payment houre
 ,,weerde ende ander current gelt na venant.
 ,,Ende betalen sy daer en bynne nyet soe selt zwaer gelt wesen.

,,Item:
 ,,men en sel voert an gheen lande, erve, husinge ofte ander goeden vercopen,
 ,,verpachten, noch verhueren dan by sulc payment alser nu geset is. Ende
 ,,geen current gelt in brieve ofte anders te noemen.

,,Item:
 ,,dat boedelon vant half toecomende jair, dat te Paesschen off te mey ver,,
 ,,scenen sel, dat bedongen is bij rijnsche gl.curr. sel men betalen twee
 ,,rijnsch.gl. één rijnsch.gld. nyer munte.

,,Ende voer twee aern.(emse)gl. selmen geve 7½st. nyer munten voirsz.. Ende
 ,,der gelijcken van anderen paymente na venant.

,,Item:
 ,,alle tymerlude, metselaers, leydeckers ende d'gelycke arbeidslude selle
 ,,moege nemen voir hoir dachne ende arbeidsloon alzo vele cromstarts als sij
 van oudts plege te nemen over 20 of 25 jaeren ende daerbove nyet.

,,Item:
 ,,die herbergiers en sullen van eenre maeltijt nyet nemen bouve twee crom,,
 ,,start.

,,Item:
 ,,1 entvogel 10 wit. ende alle gewairt van vogele daer nae.

,,Item:
 ,,1 maet botter wegende 2 pond en sel men nyet hoeger geven dan 12 wit.

,,Item:
 ,,1 pont koyen kese nyet hoeger dan 3 witt.

,,Item:
 ,,1 pont keersen nyet hoeger dan 2 cromstart.

,,Item:
 ,,1 pont zepen nyet hoeger dan 8 wit. ende voert alle vette waer daer nae.

,,Item:
 ,,½ taeck rijnswijs ½ taeck baster niet hoeger dan 5½ cromstart.

,,Item:
 ,,½ taeck malevezeyen niet hoeger dan 7½ cromst. ende alle westersche wijnen
 ,,nae venant.

,,Item:
 ,,men sel den besten weyt nyet hoeger geven dan 'tschepel 14 cromstart.

,,Item:
 ,,men sel den besten rog nyet hoeger geven dan 'tschepel 10 cromstart.

,,Item:
 ,,men sel die beste wyntergarst nyet hoeger geven dan 'tschepel 8 cromst.
 ,,ende die zomergarst na venant.

,,Item:
 ,,men sel die beste haver nyet hoeger geven dan 'tschepel 4 cromst.

,,Item:
 ,,voirt alle waer die hier nyet genoemt en is sel mede ofslaan nade
 ,,settinge vande gelde in manieren bouven gescreven; ende waer yemant die
 ,,sijn waer onredelijcke hielt ende nyet off en sette naden gelde of dat
 ,,yemant sijn waer, die waer veyl hielt nyet vercopen en woude, dat soude
 ,,staen tot correctie vanden heer ende den gerecht.

,,Item:
 ,,men sel voert an alle waer die men mit sulveren pennijngen pleech te
 ,,vercopen nu vercopen mit cromstarten, halve cromst., witgens ende
 ,,deutgens als men hier voertijts pleecht te doen ende bij gene stuyvers.

,,Item:
 ,,alle boden sel men voert an hueren bij aern.guld.15cromst. voerden guld.

,,Item:
 ,,alle gelt dat hier nyet gevalueert en is en darff nyemant bueren hij en
 ,,will.

,,Item:
 ,,dese ordinancie ende alle punten bouven gescreven sel men houden ende
 ,,naegaen bynnen onse steden ende landen van Vyanen ende vander Ameyden
 ,,op correctie vanden heer ende den gerecht.
 ,,Ende waert sake dat in enigen punte bouven geruert enich twist oft gescele
 ,,vielen dat sal staen tot verclaringe bij den heer ende gerecht.

,,Ordinanci ende Rijdinge van brode te backe van alle coren na dattet ghelt.
 ,,Ierst vande witte gebudelden brode hoe dattet wegen sal, doch soe heeft onse
 ,,poirte den backren daer aff gegonnen, wie dat best ende dat scoenste bucket,
 ,,die mach best vercopen ter tijt dat sijt anders ramen.

,,Gelt die weyt 74cromst.,die 4 brab.ns. brode sullen wegen 13vierdonc 1 loot.

,,Gelt die weyt 76cromst.,die 4 brab.ns. brode sullen wegen 13vierdonc.

,,Gelt die weyt 78cromst.,die 4 brab.ns. brode sullen wegen 12½vierdonc.

,,Gelt die weyt 80	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	12	vierdonc	1 loot.
,,Gelt die weyt 84	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	12	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 87	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	11	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 92	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	10½	vierdonc	1 loot.
,,Gelt die weyt 96	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	10½	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 100	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	10½	vierdonc	1 loot min.
,,Gelt die weyt 104	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	10	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 108	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	10	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 112	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	9½	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 116	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	9	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 120	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	8½	vierdonc	1 loot.
,,Gelt die weyt 124	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	8	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 128	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	7½	vierdonc	1 loot.
,,Gelt die weyt 132	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	7½	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 136	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	7	vierdonc	1 loot min.
,,Gelt die weyt 140	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	7	vierdonc	1 loot.
,,Gelt die weyt 144	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	7	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 148	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	6½	vierdonc	1½ loot.
,,Gelt die weyt 152	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	6½	vierdonc	1 loot.
,,Gelt die weyt 156	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	6½	vierdonc	½ loot.
,,Gelt die weyt 160	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	6	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 164	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	6	vierdonc	1 loot min.
,,Gelt die weyt 168	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	5½	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 172	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	5½	vierdonc	½ loot min.
,,Gelt die weyt 176	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	5½	vierdonc	1 loot min.
,,Gelt die weyt 180	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	5½	vierdonc	1½ loot min.
,,Gelt die weyt 184	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	5½	vierdonc	1½ loot min.
,,Gelt die weyt 188	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	5	vierdonc	1½ loot.
,,Gelt die weyt 192	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	5	vierdonc	1 loot.
,,Gelt die weyt 196	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	5	vierdonc	½ loot.
,,Gelt die weyt 200	cromst.,die 4	brab.ns. brode	sullen wegen	5	vierdonc.	
,,Ende aldus sal wegen elc 8	brabantschen broots vanden gebundelden sconen					
,,brode;						
,,Gelt die weyt 204	cromst.,die 8	brabans brode	sullen wegen	10	vierdonc	½ loet min.
,,Gelt die weyt 208	cromst.,die 8	brabans brode	sullen wegen	10	vierdonc	1 loot mijn.
,,Gelt die weyt 212	cromst.,die 8	brabans brode	sullen wegen	9½	vierdonc	½ loot
,,Gelt die weyt 216	cromst.,die 8	brabans brode	sullen wegen	9½	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 220	cromst.,die 8	brabans brode	sullen wegen	9½	vierdonc	½ loet mijn.
,,Gelt die weyt 224	cromst.,die 8	brabans brode	sullen wegen	9½	vierdonc	1 loot mijn.
,,Gelt die weyt 228	cromst.,die 8	brabans brode	sullen wegen	9	vierdonc	½ loot.
,,Gelt die weyt 232	cromst.,die 8	brabans brode	sullen wegen	9	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 236	cromst.,die 8	brabans brode	sullen wegen	9	vierdonc	½ loot mijn.
,,Gelt die weyt 240	cromst.,die 8	brabans brode	sullen wegen	9	vierdonc	1 loot mijn.
,,Gelt die weyt 244	cromst.,die 8	brabans brode	sullen wegen	8½	vierdonc	½ loot.
,,Gelt die weyt 248	cromst.,die 8	brabans brode	sullen wegen	8½	vierdonc.	
,,Gelt die weyt 252	cromst.,die 8	brabans brode	sullen wegen	8½	vierdonc	½ loot mijn.
,,Gelt die weyt 256	cromst.,die 8	brabans brode	sullen wegen	8½	vierdonc	1 loot mijn.

,,Gelt die weyt 228cromst.,die 8 brab.brode sullen wegen 14vierdonc 1 loot min.
 ,,Gelt die weyt 232cromst.,die 8 brab.brode sullen wegen 13½vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 236cromst.,die 8 brab.brode sullen wegen 13vierdonc 1 loot.
 ,,Gelt die weyt 240cromst.,die 8 brab.brode sullen wegen 13vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 244cromst.,die 8 brab.brode sullen wegen 13vierdonc 1 loot min.
 ,,Gelt die weyt 248cromst.,die 8 brab.brode sullen wegen 12½vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 252cromst.,die 8 brab.brode sullen wegen 12vierdonc 1 loot.
 ,,Gelt die weyt 256cromst.,die 8 brab.brode sullen wegen 12vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 260cromst.,die 8 brab.brode sullen wegen 12vierdonc 1 loot min.
 ,,Gelt die weyt 264cromst.,die 8 brab.brode sullen wegen 11½vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 268cromst.,die 8 brab.brode sullen wegen 11vierdonc 1 loot.
 ,,Gelt die weyt 272cromst.,die 8 brab.brode sullen wegen 11vierdonc.

,,Aldus sal wegen die vier brab.roggen broots:
 ,,Gelt die weyt 64cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 28vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 66cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 27½vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 68cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 27vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 70cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 26½vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 72cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 26vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 74cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 25½vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 76cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 25vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 78cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 24½vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 80cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 24vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 84cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 23vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 88cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 22½vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 92cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 22vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 96cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 21vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 100cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 20vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 104cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 19vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 108cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 18vierdonc.
 ,,Gelt die weyt 112cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 17½vierdonc.
 ,,Gelt die rogge 116cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 17vierdonc.
 ,,Gelt die rogge 120cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 16vierdonc.
 ,,Gelt die rogge 124cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 15vierdonc.
 ,,Gelt die rogge 128cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 14½vierdonc.
 ,,Gelt die rogge 132cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 14vierdonc.
 ,,Gelt die rogge 136cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 13½vierdonc.
 ,,Gelt die rogge 140cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 13vierdonc 1 loot.
 ,,Gelt die rogge 144cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 13vierdonc.
 ,,Gelt die rogge 148cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 12½vierdonc 1 loet.
 ,,Gelt die rogge 152cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 12½vierdonc.
 ,,Gelt die rogge 156cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 12vierdonc 1 loet.
 ,,Gelt die rogge 160cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 12vierdonc.
 ,,Gelt die rogge 164cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 11½vierdonc 1 loot.
 ,,Gelt die rogge 168cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 11½vierdonc.
 ,,Gelt die rogge 172cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 11vierdonc 1½ loot.
 ,,Gelt die rogge 176cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 11vierdonc 1 loot.
 ,,Gelt die rogge 180cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 11vierdonc ½ loot.
 ,,Gelt die rogge 184cromst.,die 4 brab.brode sullen wegen 11vierdonc.

,,Ende dat ghersten broot sal wegen gelijk den Roggen brode.
 ,,Item elke 100cromst. maect 27½witten ende elke 20cromst. maect 7½witten.
 ,,Item soe maken 4loot wegens 1 vierdonc ende 4 vierdonc maken een half pont
 ,,wegens; ende 8 vierdonc maken een pont wegens.
 ,,Item alsoe menich broot dat te licht waer ende dat gebacken waer op ene dach
 dat heeft elck broot sijne sonderlinge kuer, dat is te verstaen elck kuer ene
 ,,Item alsoe menich broot dat te licht waer ende dat gebacken waer op ene dach
 ,,dat heeft elck broot sijne sonderlinge kuer, dat is te verstaen elck kuer ene
 ,,ouden gelrs.gulden.

„Item waert dat enich backer gheen comans goet en bieke off dat sij deechlic
„broot biekien, daer verbueren sij also vuel aen off sijt te licht biekien ende
„dat selve broot en sullen sij nyet vercope opten selve kuer voirsz..

Kroniek

Vianen is officieel een monument rijker! Eind juli van dit jaar werd namelijk het pand Bakkerstraat 8 op de monumentenlijst geplaatst.

Vroeger was in het gebouwtje, daterend uit 1758, de Joodse synagoge gevestigd. Sinds 1918 is het in gebruik door de Nederlandse Protestantenvbond. Een en ander over de geschiedenis van het gebouw kwam eerder ter sprake in ons tijdschrift (Jrg. 2, nr 1, april 1977).

Bij de uitgeverij Van Oorschot te Amsterdam verscheen het boek 'Leven en werk van Dirk Volckertsz Coornhert' van H. Bonger.

In deze voortreffelijke studie is bijzonder nuttige informatie te vinden over Vianen, met name over Batestein en de Heren van Brederode. Verwonderlijk is dat niet wanneer men bedenkt dat Coornhert in 1541 op het slot hofmeester werd van Reinoud III. Later zal Coornhert jarenlang nauwe relaties onderhouden met Hendrik van Brederode. In het proces tegen Coornhert komen die contacten uitvoerig aan de orde. Bonger, die hierop diep ingaat, stelt (blz. 23) dat het verblijf van Coornhert op Batestein van beslissende betekenis was voor zijn geestelijke ontwikkeling. Bonger is niet de eerste die aan Coornhert aandacht besteedde. In 1887 publiceerde F.D.J. Moorrees, predikant te Vianen, reeds een studie over Coornhert. Uiteraard had Moorrees ook aandacht voor het verblijf van Coornhert te Vianen.

Moorrees laat niet na in zijn boek een pikant detail te vermelden (blz. 13), dat ook Bonger niet onvermeld laat. Coornhert huwde namelijk Neeltje Simonsdochter. Moorrees voegt eraan toe: 'Hare familie was onbemiddeld en hare zuster de bijzit van Reinoud III ...'. Nog vóór Moorrees schreef P. Scheltema in 1846 in zijn boek 'Hendrik van Brederode te Amsterdam in 1567' in een voetnoot (blz. 44): 'Dirk Volckertszoon Koornhert huwde Neeltje Simonsdochter, de zuster van

Anna Simonsdochter, welke laatste de moeder is geweest van Lancelot van Brederode...'.
Over de geschiedenis van de heren (!) van Brederode gesproken...

Aansluitend op de tentoonstelling 'De kogel door de kerk?', die ter gelegenheid van de herdenking van de Unie van Utrecht in het Centraal Museum te Utrecht werd gehouden, was ook een expositie ingericht onder de titel 'Politiek op penningen'. Eén van de getoonde stukken was een rekenpenning van Hendrik van Brederode. Deze koperen penning, nu in de collectie van het Koninklijk Kabinet van munten, penningen en gesneden stenen te Den Haag, werd in 1566 te Vianen geslagen.

Zojuist verscheen bij Fibula- van Dishoeck te Haarlem 'Kastelengids van Nederland - Middeleeuwen' van D. Kransberg en H. Mils. De kastelen, die in het boek behandeld worden, zijn veelal verbouwd of slechts ten dele bewaard, soms als ruïne. Het slot Batestein had - al is daar niet zoveel meer van overgebleven - best een plaatsje mogen krijgen. Wel komt het ter sprake (blz. 119-121) bij de behandeling van het slot Brederode te Santpoort, beter bekend als de 'ruïne van Brederode'. Zij wel, wij niet...
Volgende keer beter!

Sinds 4 september 1978 heeft Nieuwegein een historische kring. Tot één van de activiteiten van de kring behoort de uitgave van een tijdschrift. In het tweede nummer van de eerste jaargang is een artikel opgenomen onder de titel 'Vreeswijk - Vianen vice versa vóór 1840'. In zijn bijdrage, die ook voor de geschiedenis van Vianen nuttige informatie geeft, schetst Jan Schut de historie van het overzetveer tussen Vreeswijk en Vianen. Het secretariaat van de Historische Kring Nieuwegein is gevestigd: Stormerdijkstraat 12, Nieuwegein (tel. 03402-31129).